

Europa, pandemia și amânarea plății ratelor de credit

Masurile de lock-down implementate în contextul pandemiei COVID-19 au generat o serie de efecte economice adverse de asemenea intensitate și răspândire încât statele s-au văzut nevoite să intervină. O asemenea intervenție este amânarea la plată a ratelor de credit, cu scopul de protejare a debitorilor care întâmpină dificultăți ca urmare a pandemiei și a măsurilor de distanțare socială impuse de autorități.

În încercarea de a armoniza tratamentul prudential al ratelor amânate de către instituțiile de credit din statele-membre UE, Autoritatea Bancară Europeană – European Banking Authority („EBA”) a publicat în data de 2 aprilie 2020 un Ghid referitor la moratoriile legislative și non-legislative aplicate plății împrumuturilor în contextul crizei COVID-19 („Ghidul EBA”, disponibil aici: [link](#)).

În ciuda scopului comun și a Ghidului EBA, după cum vom vedea în continuare, nu există un conținut comun al „moratoriului” în Europa, fiecare stat având propria viziune în abordarea problemei.

1. O singură problema, o varietate de soluții – Moratoriile adoptate de statele europene

Numeroase state europene au adoptat o varietate de măsuri privind amânarea plății ratelor de credit. Aceste prevederi diferă în privința a multiple aspecte cheie, precum debitorii care beneficiază de aceste măsuri, creditorii afectați, caracterul obligatoriu sau nu al măsurilor, durata amânării obligațiilor de plată, soarta dobânzilor și comisioanelor pe această perioadă, precum și la reluarea plăților și existența vreunei garanții din partea statului în legătură cu onorarea obligațiilor de plată suspendate de către debitori.

Prezentăm mai jos pe scurt, de la cea mai laxă la cea mai exhaustivă și pro-debitor, reglementările din o serie de state europene (membre UE, dar și state non-UE). Pentru o sursă cuprinzătoare referitoare la măsurile adoptate de statele lumii ca răspuns la pandemie puteți accesa: [link](#).

1.1. Polonia

În Polonia există doar o recomandare a Asociației Bancherilor din Polonia, privind amânarea plăților ratelor de credit în cazul debitorilor afectați de COVID-19, amânare de până la trei luni. În același timp, băncile au crescut limitele la plățile cu cardurile de credit *contactless*.

1.2. Croatia

În Croatia se propune o reprogramare voluntară a obligațiilor de plată aferente împrumuturilor, cu introducerea

unei perioade de gratie de trei luni, aplicabila tuturor debitorilor.

1.3. Regatul Unit

Debitorii ipotecari pot cere înghețarea plății ratelor de credit pentru trei luni. Dobânzile vor continua să se adune (rezultând în costuri mai mari pe termen lung). În același timp, se pot cere facilități de tip overdraft, care vor fi fără dobândă pentru sume de până la 500 de lire. Momentan nu există dispoziții imperative referitoare la aceste chestiuni. Măsurile luate de Financial Conduct Authority - FCA sunt puse în aplicare de bănci, care pot specifica anumite condiții pentru calificarea debitorilor la măsura denumită „*mortgage holiday*”. Măsura nu se poate dispune dacă există arierate la plata ratelor de credit; există însă și în aceste cazuri alte mijloace de ajutorare. Pentru mai multe detalii puteți accesa: [link](#).

1.4. Italia

În Italia, ca parte a unei legislații cu aplicabilitate mai extinsă, s-au convenit și măsuri de amânare a plății ratelor de credit. Astfel, plata ratelor va fi suspendată pentru companii până în data de 30 septembrie, iar pentru consumatori suspendarea va opera timp de până la 18 luni.

1.5. Portugalia

În Portugalia a intrat în vigoare la 27 martie 2020 un decret-lege care stabilește măsuri de protecție a clienților băncilor (pentru mai multe detalii puteți accesa: [link](#)). Se prelungește durata creditelor cu plata integrală la terminarea perioadei contractuale, iar plata ratelor de credit se suspendă timp de 6 luni. Măsura beneficiază consumatorilor dacă au fost afectați de virusul COVID-19. Măsura nu se aplică în caz de întârzieri de plată mai mari de 90 de zile, în insolvență sau în anumite cazuri de executare silită, existente anterior datei de 18 martie 2020.

1.6. Austria

Guvernul federal a instituit o perioadă de moratoriu a ratelor de credit permițând o amânare cu până la trei luni a plăților aferente ratelor de capital și dobânzilor la contractele de împrumut încheiate cu consumatorii și microîntreprinderile înainte de 15 martie 2020 care ajung la scadență în intervalul 1 aprilie - 30 iunie 2020. Pot beneficia debitorii afectați în capacitatea lor de plată de contextul generat de pandemie; legea detaliază acest criteriu de eligibilitate.

1.7. Germania

În Germania s-a stabilit o suspendare a plății ratelor de credit pentru debitorii persoane fizice și juridice, numai pentru creditele de consum. Plata ratelor de credit scadente între 1 aprilie și 15 iunie va fi amânată timp de 3 luni, durata contractului prelungindu-se cu aceeași perioadă. De moratoriu pot beneficia în principiu doar consumatorii, dar prevederile pot fi extinse pentru a include și alte categorii de debitori, precum IMM-urile. Pentru a beneficia de moratoriu, debitorii trebuie să dovedească faptul că sunt într-o dificultate economică drept rezultat al pandemiei COVID-19 și că în acest context continuarea plății ratelor de credit este nerezonabilă.

1.8. Olanda

Moratoriul aplicabil în Olanda are în vedere toate contractele de credit neipotecare, suspendând plățile pentru o perioadă de trei luni, timp în care nu se strâng dobânzi. Contractul se va prelungi cu aceeași perioadă. Beneficiază de moratoriu persoanele fizice și juridice care sunt în dificultate economică ca urmare a pandemiei COVID-19.

1.9. Bulgaria

Exista un moratoriu privind ratele de dobânda penalizatoare aplicabil tuturor debitorilor. De asemenea, Banca Nationala a Bulgariei a aprobat regulile privind un moratoriu privat aplicabil contractelor de împrumut pentru o perioada de pâna la 6 luni. Masura se aplica în contractele unde creditor este o banca, iar debitor este o persoana care îndeplineste mai multe conditii: este într-o situatie de dificultate de plata din cauza pandemiei, nu a înregistrat întârzieri la plata mai mari de 90 de zile si notifica banca în sensul aplicarii moratoriului pâna la 22 iunie 2020.

1.10. Ungaria

În Ungaria a fost instituit un moratoriu de la plata ratelor, precum si a accesoriilor acestora, în cazul contractelor de împrumut sau de leasing financiar încheiate pe o baza comerciala, între institutii de credit si debitori persoane fizice sau persoane juridice (cu unele exceptii). Moratoriul nu acopera primele pentru asigurarea garanțiilor la credite. Desi dobânzile restante vor trebui achitate dupa încetarea suspendarii, o serie de reguli amelioreaza acest efect. Nu se poate capitaliza dobânda scursa pe perioada moratoriului, iar ulterior acesteia, ratele de credit nu pot depasi ca valoare ratele agreate conform contractului initial, fiind necesara amânarea scadentei.

1.11. Slovacia

În Slovacia a fost adoptata o lege care instituie amânarea plății ratelor de credit si interdictia executarii silite a debitorilor (persoane fizice sau juridice) care au încheiat contracte de împrumut cu bancile (amânarea operând pentru 9 luni) sau cu alte companii non-bancare care au în obiectul de activitate creditarea (amânarea operând pentru 6 luni). Moratoriul are caracter obligatoriu pentru banci daca debitorul solicita sa beneficieze de acesta și îndeplinește anumite condiții.

1.12. Cehia

Legislatia nou-introdusa în Cehia a instituit un moratoriu asupra platilor ratelor de credit aferente contractelor de împrumut, astfel încât debitorii (persoane fizice si juridice) pot opta sa amâne plata ratelor de credit cu trei sau sase luni, timp în care vor fi obligati numai la plata dobânzii (în quantum redus pentru persoane fizice) sub condiția impactului economic negativ cauzat de COVID-19 (fara a fi necesare dovezi în acest sens).

1.13. Serbia

Banca Nationala a Serbiei a adoptat o decizie de suspendare a platilor ratelor restante si a dobânzilor aferente, suspendându-se de asemenea executarile silite. Masura se aplica atât contractelor de împrumut, cât si a celor de leasing. Durata moratoriului este echivalenta cu cea a starii de urgenta, dar nu mai putin de 90 de zile. Bancile și firmele de leasing au fost obligate sa ofere un moratoriu clienților prin publicarea unor oferte pe site-urile lor web, considerate acceptate de clienți în absența unui refuz expres.

2. Ghidul EBA – O încercare de uniformizare a abordarii

Ghidul EBA stabilește viziunea acesteia asupra celor mai potrivite practici de supraveghere prudențiala pe care autoritatile nationale competente trebuie sa le aplice în activitatea lor de supraveghere a institutiilor de credit. Acestea au obligatia de a notifica EBA pâna la data de 3 iunie daca intenționeaza sau nu sa respecte Ghidul, iar în acest caz sa ofere motivele care stau la baza acestui refuz, și, de asemenea, sa informeze EBA privind masurile legislative sau non-legislative luate la nivelul statului respectiv privind amânarea platii ratelor de credit.

Ghidul EBA stabilește anumite cerințe, atât pentru moratoriile legislative, cât și pentru cele private, care, daca sunt

îndeplinite, elimina necesitatea reclasificării de către instituțiile de credit a împrumuturilor amânate la plată ca și credite carora li s-au aplicat măsuri de restructurare ca urmare a dificultăților financiare ale împrumutaților (aparute în condiții independente de pandemia Covid-19) sau ca aflate în stare de nerambursare, cu consecințe în ceea ce privește necesitatea calculării de către bănci de provizioane pentru acele credite.

În esență, atât timp cât moratoriul (bazat pe inițiativa publică sau privată) are o aplicare suficient de largă, iar aplicarea acestuia este dictată de schimbările economice produse de pandemia Covid -19, fără a presupune o analiză efectivă a capacității de plată a debitorilor, acesta ar fi în deplină concordanță cu scopul avut în vedere de EBA (pentru mai multe detalii despre aplicarea Ghidului EBA accesați [\[link\]](#)).

3. Măsurile adoptate în România – o singură problemă, o singură țară, mai multe abordări

În România, aspectele referitoare la amânarea plății a obligațiilor din contractele de împrumut au fost inițial reglementate în 30 martie prin Ordonanța de Urgență nr. 37/2020 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituțiile de credit și instituții financiare nebancare din România anumitor categorii de debitori ("OUG 37/2020" – pentru mai multe detalii referitoare la conținutul acesteia accesați [\[link\]](#)). Același subiect a făcut obiectul unei alte inițiative de reglementare, de această dată la nivelul Parlamentului României, prin Legea pentru suspendarea rambursării creditelor („Legea Suspendării Rambursării”), care a fost declarată neconstituțională la data de 6 mai 2020 (înainte de a fi promulgată și de a produce efecte). Cum OUG 37/2020 trebuia, la rândul său aprobată de către Parlament, legiuitorul român nu s-a lăsat descurajat de sesizarea de neconstituționalitate și, în data de 23 aprilie 2020, adoptat și trimis spre promulgare proiectul de lege pentru aprobarea cu modificări a OUG 37/2020 („Legea de Aprobare”), care conține modificări similare cu cele propuse prin Legea Suspendării Rambursării, precum și altele care accentuează chiar viziunea de protecție a debitorilor (pentru mai multe detalii referitoare la conținutul acesteia accesați [\[link\]](#)). Aflată în faza promulgării, aceasta face în prezent, la rândul ei, obiectul unei sesizări de neconstituționalitate.

Prevederile OUG 37/2020, așa cum sunt modificate prin Legea de Aprobare, par a se situa în zona prevederilor celor mai avantajoase pentru debitori din spațiul european. Prin sfera largă de debitori incluși, durata potențial lungă de suspendare la plată, condițiile mai relaxate de aplicare și caracterul obligatoriu pentru creditor se distanțează semnificativ de reglementările unor țări precum Regatul Unit sau Austria, unde instituirea moratoriului este mai degrabă rezultatul unor negocieri între creditor și debitor.

Dincolo de condițiile formale limitate prevăzute prin Legea de Aprobare, sub rezerva dezlegării pe care Curtea Constituțională o va da obiecțiunilor de neconstituționalitate cu care a fost deja investită, putem spune că moratoriul din România este prevăzut a fi accesibil tuturor persoanelor fizice și juridice care întâmpină dificultăți economice în contextul pandemiei Covid-19.

Ne întrebăm în ce măsură poate fi susținută compatibilitatea cu Ghidul EBA a unor măsuri prevăzute de Legea de Aprobare pentru protejarea unor debitori care se află deja în dificultate semnificativă anterior pandemiei și fără legătura cu aceasta (aflați în insolvență, reorganizare sau încălcare de contract constatată prin proceduri de executare silită).

Deși măsurile adoptate în România par a se situa în zona prevederilor celor mai avantajoase pentru debitori din spațiul european, intenția suferă în executare în moduri fundamentale. Pe lângă tehnica de reglementare deficitară care generează dificultăți în înțelegere și aplicare, situația că măsurile sunt în curs de modificare substanțială sub impactul unei viziuni diferite a Parlamentului față de cea a Guvernului și că pentru rezolvarea tensiunii este necesară o nouă decizie din partea Curții Constituționale, aduce incertitudini și dificultăți și reveniri care erodează beneficiile intenționate și creează riscuri și dificultăți nedorite în relațiile debitor – creditor cu efecte viitoare dificil de anticipat.

Atunci când evaluează și discută stadiul relațiilor din contractele încheiate înainte de declansarea pandemiei Covid – 19, este foarte important atât pentru debitori, cât și pentru creditori să ia în considerare toate principiile și normele legale în vigoare, nu doar opțiunile tranzitorii și exceptionale ale moratoriului public, precum și principiul de rezonabilitate conform căruia rămânem pe termen lung interconectați și definiți și prin soluțiile pe care le găsim și le urmăm în stare de criză.